

Pismienictwo w Galicyi.

Do pismienictwa w Galicyi z ostatniego dziesiątka lat,

ZAPISY BIBLIOGRAFICZNE.

Rok 1849 — 1859.

(Obacz Nr. 2, 3, 4, 5, 8, 9, 10, 11, 15, 16, 17 i 21 Dodatku tygodniowego.)

Litera B. (Ciąg dalszy.)

(Tytuły między nawiasami są tego samego autora.)

Biblioteka polska. Ciąg dalszy.

Z początkiem r. 1858 miała biblioteka w Cesarstwie i królestwie 105 prenumeratorów. Nowiny 1855 N. 61—62 poczyniły krytyczne uwagi nad zamierzoną publikacją. — Przewodnik do Dzien. lit. 1856, N. 45—7, umieszcza wyciąg z uwag krytycznych Jul. Bartoszewicza nad Biblioteką, które acz słuszne lecz nie uwzględniające okoliczności i stosunków, podaje spostrzeżenia. F. S. Dmuchowski w Gaz. codzien. także krytykuje, i oblicza, że Biblioteka drukując tylko 1,000 egzemplarzy nie kupując rękopisów, powinna w Warszawie kosztować z cłem, transportem i procentem księgarskim zeszyt o 80 stronach 18 kr., zatem w Galicyi 12 kr. m. k. — Zdanie Kraszewskiego o Bibliotece jest w Przewodniku do Dz. lit. 1856 N. 56. — X. A. N. z Chyrowa w Przewodniku do Dz. lit. 1856. N. 80 mieści uwagi z powodu zachwianego rozterką wydawnictwa Biblioteki. — Rzecz o Turowskim i jego bibliotece polskiej jest w Dzien. lit. 1857 N. 89 przez Kornela Ujejskiego. — Jeszcze o bibliotece polskiej przez Wład. Zawadzkiego z Nadzicz. (tamże N. 92). — Biblioteka polska (rozbiór w Kronice 1856 N. 125, 127, 131 i 1858 N. 239). — O Bibliotece opowiada życzliwie K. Wurzbach w Bibliogr. Centralorgan 1858 N. 3. str. 46—7.

Biblioteka polska jest bezsprzecznie najważniejszym zjawiskiem w tegoczesnej literaturze naszej. Donośność użyteczności tejże, uznana została przez wszystkich mężów interesujących się rozwojem pismienictwa. Od lat trzech utrzymuje się ona na śliskiej podstawie, wspierana pojedynczemi siłami przedplacców, którzy zmieniają się, ubywając w Galicyi, a przyrastając w królestwie i Rosyi. Gdyby kilku majątniejszych obywateli, zwróciło swą życzliwą pomoc ku tej pięknie obmyślanej instytucyi, wahające się i niepewne wydawnictwo mogłoby ustalić się jako instytucya krajowa zawiązana na lata długie — mógłby się z niej wywiązać jaki rodzaj Młoty Czeskiej, któraby rozporządzając większym składkowym kapitałem, zdolną była nie tylko podawać przedruki pożytecznych dzieł, ale i drukować rękopisma po księgozbiorach pleśniejące.

Wydawnictwo Biblioteki jest arcy ważnem, dla tego o jego rozwinięciu się i ustaleniu pomówię nieco. Do historii jego rozwoju należą te druki: 1) Uwiadomienie drukarskie z początku stycznia 1855 r. w Sce str. 4., donoszące że nakładem K. Pollaka w Sanoku wyjdzie „Biblioteka“ polska w 1,000 zeszytach. — Nad takowem poczynił Czas z r. 1855 Nr. 21 uwagi rozsądne, na skutek czego wyszła: Odezwa przedsiębiorcy i wydawcy B. P. podpisana przez K. Pollaka i K. J. Turowskiego, folio, pół arkusz z datą Sanok 12. lutego 1855, — a zarazem ukazał się spis dzieł, które w skład Biblioteki wcielone być mają.

Obidwie te odezwy zła polszczyzną pisane, i rejestr książek zebranych bez najmniejszego kryterium i wyboru, obejmujących nawet lichoty jak np. komedya Kozłowskiego tłumaczone, z wydań Dufurowskich, nie wróżyły o całym tem przedsięwzięciu. Zdawało się, że ten będzie należeć do liczby mnóstwa projektów podobnych, które godne bywają wzmianki tylko dla tego, że nimi kierowała chęć dobra.

Inaczej atoli stało się, odwaga księgarza Pollaka ryzykującego znaczny kapitał i wytrwałość K. J. Turowskiego — odniosły tryumf nad początkowemi trudnościami. Biblioteka wsparta wyłącznie siłami przedplacców w Galicyi, wydała do końca r. 1856 zeszytów 104. — Ten początek wróżył jej świetną przyszłość, i

nie przewidywano, że nieporozumienia wydawcy z nakładcą, zachwieją wkrótce byt wydawnictwa.

Tymczasem ukazały się w r. 1857 następujące odezwy:

1) Prospekt na wydawnictwo księgozbioru polskiego przez Kar. Pollaka, z daty 30. stycznia 1857 r. pół arkusza w 4tce.

2) Od wydawcy Biblioteki Polskiej, pół ark. w 4tce z daty Przemyśl 14. lutego 1854, z podpisem K. J. Turowskiego.

3) Od nakładcy Biblioteki polskiej pół ark. w 4tce z daty: Sanok 22. lutego 1857, z podpisem K. Pollaka, i list tegoż 1 ćwiartka w Sce, rozsyłany prenumeratom wzywający do prenumeraty na księgozbiór polski.

Z tych pisemek wykazało się, że spółka wydawnicza nie mogła porozumieć się co do zobowiązanych rachunków i że sąd polubowny z 8. listop. 1856 nie usunął trudności. Sąd ten bowiem orzekł, iż na materiały literackie i podrózne w celu wydawnictwa, nakładca winien wydawcy płacić rocznie 1,000 złr. m. k., a z tytułu połowy zysku spodziewanego 1,200 złr. czyli razem 2,200 złr. Winien był nadto K. Pollak trzymać buchhaltera z pensją 500 złr. Z tego zdawałoby się, że wydawnictwo stało bardzo dobrze — atoli K. Pollak starał się udowodnić, że K. J. Turowski na rachunek swej połowy zysku wybrał już 2,238 złr., zaś K. Pollak złr. 429, a nadto K. Pollak wydał z własnego funduszu na druk i administracją 3,000 złr. m. k. Gdy mimo tego stanu, mimo że K. Pollak wydatki powyższe z własnej kieszeni forszusował, a w kasie pustki były i prenumeratorem zaczęli uchylać się od dalszej przedpłaty, domagał się wydawca wypłacenia mu 1,000 złr. i 1,200 złr., których K. Pollak wypłacić nie mógł, uchwalił sąd polubowny pod d. 18. grudnia 1856, że spółka ustaje.

Tak więc rozpoczął K. Pollak swój Księgozbiór Polski wydaniem Kroniki Marcina Kromera, a Turowski wiódł dalej wydawnictwo Biblioteki, odrukowaniem poezyi Kochanowskiego, które tem stanęły wyżej od dawniejszego wydawnictwa, że ubogacone zostały krytycznemi uwagami S. Przyłęckiego, jednakowo niedbałość korekty pozostała jak dawniej też sama.

W ogóle, wydania w Sanoku i w Przemyślu, nie zalecają się starannością, mnóstwo tam opuszczeń, wielkie niedbalstwo w korekcie, a nawet poprawki i zmiany, o jakich autor dzieła nie marzył (np. w tekście Barbary Felińskiego). Wszelkie krytyczne uwagi, wstępy i dopiski nakładcy, nie tylko, że zazwyczaj nie wyjaśniały, ale nawet mylnie podawały szczegóły dowodzące, że wydawca nie jest krytykiem dobrym, nie jest też bibliografem, a co większa, nie umie korzystać z wzorów zygmunto-wskiej epoki, bo nie pisze poprawnie po polsku.

Mimo tego, dzieje literatury naszej nowoczesnej nie zapomną o tem, że K. J. Turowski rzucił pomysł i wykonał go, a księgarz Pollak wsparł wydawnictwo swoim funduszem. Zasługi obudwóch są godne szacunku, i godne pamięci. Myśl ta jedna podjęta i spełniona przez K. J. Turowskiego więcej jest warta, niż wszystkie literackie prace, które po ową epokę ogłosił.

Rozwiązanie się więc spółki wywarło wrażenie weale niepo-myślnie wpływające na dalsze istnienie wydawnictwa. Szczęściem, że w krótko obrachowała się poróżniona spółka i wzajemne pretensje wyrównane zostały. Gdy jednak potrzeba było wydawnictwu podstawy silniejszej, przeniosło się takowe do Krakowa.

Zmianę tę wypowiadają: Odezwa w 4tce, zapowiadająca na rok 1858 zeszytów 60, z prenumeratą 18 złr. rocznie. Wezwanie do przedpłaty 1859 w 4tce str. 4, pod datą 18. listopada 1858 roku; do którego dołączono: wykaz dzieł wydanych przez Bibliot. polska

(str. 4 w 8ce) i wykaz dzieł, które w r. 1859 wejdą w Bibliotekę Polską (w 4ce 1 karta.)

Z odezwy ostatniej dowiadujemy się, że wydawnictwo stało już bardzo źle, i tylko prenumerata w królestwie utrzymała je nadal. Zawiązanie nowej administracji wydawnictwa, na której czele ma stać Marcelli J., dało jej większą rękojmią trwałości. — Do wydawnictwa przystąpił także Gustaw C., który znając język i literaturę naszą dokładnie, może pracą swą wiele przysłużyć się wydawnictwu.

Wszystkie dzieła wydane przez Bibliotekę, umieszczone tu są w porządku alfabetycznym — podaję zarazem ogółowy ich spis, który jest wzięty z wykazu tejże biblioteki; wydano mianowicie te dzieła:

Z XVI. i pierwszej połowy XVII. wieku, prozą: 1. Bielskich kronikę polską. 2. Orzechowskiego: a) Kroniki tłumaczenie Włyńskiego. b) Turcyki tłumaczenia Januszewskiego. c) Żywot Jana Tarnowskiego hetmana. d) Dyalog około egzekucyi korony polskiej. e) Quincunx. — 3. Górnickiego: a) Dzieje w koronie. b) O elekcyi. c) Dworzanin. d) O dobrodziejstwach z Seneki. e) Droga do wolności. — 4. Tarnowskiego: Ustawy prawa ziemskiego i o obronie koronnej. — 5. Modrzewskiego: O poprawie Rzeczypospolitej. — 6. Paprockiego: a) Hetmana. b) Herby rycerstwa Polskiego. — 7. Ponętowskiego Jana: Krótki rzeczy polskich komentarz, oraz: Deliberacya o spółku korony polskiej. — 8. X. Grabowskiego Piotra: Zdanie o pięciu rzeczach Rzeczypospolitej. — 9. X. Wereszczyńskiego pisma polityczne. — 10. X. Piotra Skargi: a) Żywoty świętych. b) Mowy pogrzebowe. c) Kazania sejmowe, także: Wzywania do pokuty, z dodatkiem mowy X. Gembickiego. — 11. X. Fabiana Birkowskiego kazania. — 12. O konfederacyi lwowskiej i Exorbitancya powszechna.

Wierszem: 13. Kochanowskiego Jana: a) Dzieła. b) Elegie, tłumaczenia Brodzińskiego. — 14. Szarzyńskiego Mik. i Wiszniewskiego T. poezye. — 15. Tasso w przekładzie Kochanowskiego Piotra: Jeruzalem wyzwolona. — 16. Buchanana, w przekład. Zawickiego Jana: Jestes, tragedia. — 17. Szymonowicza Sielanki. — 18. Zimorowiczów braci, Sielanki. — 19. Kłonowicza Pisma.

Z XVII. wieku. Prozą: 20. K. Starowolskiego: a) Prawy rycerz i pobudka na zniesienie Tatarów. — b) Dwór cesarza Tureckiego. — 21. Fredry Andrzeja Maksymiliana: a) Przysłowia. b) O porządku wojennym. — 22. Pamiętniki Paska. — 23. Rozmowy umarłych Polaków.

Z XVIII wieku. Prozą: 24. Księcia Jabłonowskiego: Skrupuł bez skrupułu. — 25. Leszczyńskiego Stanisława: Głos wolny, wolność ubezpieczający. — 26. X. Krasickiego Ignacego: Przypadki Doświadczyńskiego. — 27. X. Krajewskiego Michała, Leszek biały (powieść). — 28. X. Kogowickiego Kazimierza: Żywot Lwa Sapiehy. — 29. X. Naruszewicza Adama, Żywot Chodkiewicza hetmana.

Wierszem: 30. X. Krasickiego Ignacego: Bajki i przypowieści. — 31. Niemcewicza Juliana Ursyna: Powrót posła (komedia). — 32. Zabłockiego Franciszka komedye.

Z XIX wieku. Prozą: 33. Księcia Sapiehy Aleksandra: Podróże po Sławiańszczyźnie. — 34. Śniadeckiego Jędrzeja: O fizycznym wychowaniu dzieci. 35. Niemcewicza Juliana Ursyna: Jan z Tęczyna (powieść). — 36. Mrozińskiego Józefa, jenerała: Oblężenie i obrona Saragosa. — 37. Brodzińskiego Kazimierza: a) Życiorys niektórych poetów i uczonych. b) O literaturze rozprawy.

Wierszem: 38. Malczewskiego Antoniego: Marya (powieść). — 39. Brodzińskiego Kazimierza: Poezye. Nadto wydano przekłady z francuzkiego, patrz: Mery, Beauvoir.

Wydawcy Biblioteki podali zarazem i spisy dzieł, które zamierzeli wcielić do wydawnictwa, a mianowicie są one te: 1. Mikołaja Reja dzieła. — 2. Stanisława Orzechowskiego pisma polityczne. — 3. X. Stanisława Grochowskiego poezye. — 4. Rozmowa Lecha z Piastem, wiersz. — 5. Gwagnina kronika. — 6. Exorbitancye i naprawa koła poselskiego 1546. — 7. Krótkie rzeczy potrzebnych z strony wolności a swobód polskich zebranie. — 8. Zwierciadło Rzeczypospolitej polskiej na początku r. 1598. — 9. Alfurkan tatarski, oraz odpowiedź na niego. — 10. Ks. Okólskiego Dyaryusz Transakcyi między wojskiem koronnym i zaporoskiem 1637. Kontynuacya Dyaryusza wojennego 1638. — 11. Jana Ostroroga Polowanie z ogary. — 12. X. Dębołęckiego przewagi Elcarów. — 13. X. S. Starowolskiego, Opisanie Polski. — 14. X. Adama Naruszewicza historia Narodu Polskiego. — 15. X. Krajewskiego, żywot Czarnieckiego. — 16. Wybór mów sejmowych.

109) Biblioteka (Semejnaja). *Jeżemiaszcznoje soczynienie powiasszczennoj Istorii, literatury, obščezepoleznim swidniam i dilam narodnim isdawajemoje Sewerynom Haur. Szechowiczem. Hod. I. 1855. Hod. II. 1856*, w 8ce Lwów Typom M. Poremby. — Część I, II, i III r. 1855, str. 208 i mieści artykuł A. Petruszewicza. O Słowianach i ich pierwotnych siedliskach. Inne bezimiennie: Święta małosruskie. — Żywot cesarza Mikołaja I. O literaturze rutenkiej. O pieśniach ludowych. — Stepy w południowej Rosyi. — Odesa. — O kościele ś. Jurskim we Lwowie (z ryciną). Chocim. —

Bibuła — pseudonym K. Widmana. Podpis ten czytamy na kilku mało znaczących artykułach Tygodnika w r. 1850.

110. Bieg nabożeństwa roku całego, na cześć i na chwałę Boga w Trójcy ś. jed. Niepo. poczętej P. M. i W. W. śś.; albo modlitwy na wszystkie dnie i święta całego roku tudzież i inne uroczystości; str. 328 i VII. Bochnia 1849, w 12ce, druk W. Pizsa. Cena 30 kr.

111) Taz edycya z r. 1858 tamże w 12ce, 30 kr.

(D c. n.)

Wychowanie publiczne.

Stan szkół, nauk i uczniów w lwowskim okręgu administracyjnym, w roku 185^{7/8}.

(Obacz Nr. 6, 7 i 20 Dod. tyg.)

IV. Gimnazya w lwowskim okręgu administracyjnym w r. szkolnym 185^{7/8}. (Ciąg dalszy.)

2. Lwowskie drugie wyższe gimnazjum.

Etat nauczycieli i stan uczniów.

Etat nauczycieli składali: 1 dyrektor, 10 nauczycieli stałych,

jeden między nimi duchowny, 5 suplentów, jeden z nich duchowny, 5 nauczycieli pomocnych, między nimi 2 duchownych; ogółem 21. Stan zaś uczniów był następujący:

Podział na klasy	Ilość uczniów			Co do narodowości			Co do wyznania				Spendyci	Podlegli opłacie	Wolni od opłaty	Kwota stypendyalna złr. m. k.
	publiczni	prywatni	Razem	Polacy	Rusini	wszyscy inni	rzymsko-katolickiej	grecko-katolickiej	Disunicy	Żydzi				
I.	83	8	91	38	18	35	50	18	—	23	6	56	35	710
II.	66	10	76	43	11	22	46	11	—	19	—	44	32	825
III.	41	1	42	16	8	18	26	8	—	8	10	17	25	1,430
IV.	47	9	56	30	6	20	36	6	2	12	5	36	20	700
V.	41	4	45	28	12	5	31	12	—	2	6	25	20	1,000
VI.	29	2	31	26	1	4	28	1	1	1	10	18	13	1,930
VII.	40	—	40	22	6	12	29	6	—	5	9	31	9	1,800
VIII.	33	3	36	22	6	8	25	6	1	4	7	26	10	2,100
Razem	380	37	417	225	68	124	271	68	4	74	58	253	164	10,495

S z c z e g ó ł y.

Do stypendystów, oprócz właściwych 17 stypendystów, którzy z różnych funduszów stypendya na rękę razem w kwocie 3,105 złr. m. k. pobierają, należeli także: a) 27 uczniów z małego seminarium przy archikatedrze łacińskiej; b) 3 uczniów z konwiktu staurupigiańskiego, przy Cerkwi Wniebowzięcia Pańskiego; c) 9 alumnów z łacińskiego seminarium, i d) 2 kleryków z zakonu księży Dominikanów.

Drugie lwowskie gimnazjum jest całkiem rządowe z funduszów szkolnych, i z nich się utrzymuje.

Wykład nauk odbywa się w języku niemieckim, ale z obowiązku jest jeszcze każdy uczeń obowiązany uczyć się jednego z krajowych języków albo polskiego albo halicko-ruskiego.

Do woli uczniów pozostawione były nauki: a) kaligrafia, w której się ćwiczyło 47; b) śpiew, którego uczyło się 36; i c) język francuzki, który liczył 13 uczniów.

Z opłaty szkolnej wpłynęło w tym roku 3,426 złr. m. k. a z taks przyjecia i z dobrowolnych wkładek na potrzeby szkolne 475 złr.

Po roku zapisało się 26 na egzamin dojrzałości, lecz istotnie nie podało się pod egzamin tylko 22; a i z tych nie wykazało się

uzdolnionych tylko 16; sześciu musiano relegować, t. j. 4 na sześć miesięcy, a 2 na cały rok.

W zbiorach i porządkach posiadał ten Zakład w roku szkolnym 1857/8: a) bibliotekę złożoną z tomów 2,566; b) gabinet fizykalno-chemiczny o 112 aparatach; c) do historii naturalnej: 9 dzieł z obrazkami, 65 ptaków i innych zwierząt wypchanych, 9 zbiorów chrząszczów i motylów, 500 gatunków roślin, 554 sztuk minerałów i 180 w modelach krzysztalów; d) do nauk geograficznych: 61 map ściennych, 12 atlantów, 2 globy, 1 teluryum; e) do nauk matematycznych: 32 figur stereometrycznych, a na koniec f) do nauki w śpiewie 1 fortepian.

Przybyło w tym roku: 204 tomów do biblioteki; do gabinetu fizykalnego 11 aparatów; do historii naturalnej jedno dzieło z obrazkami, a do nauk geograficznych 11 map ściennych i 3 atlanty.

3. Lwowskie niższe gimnazjum Franciszka Józefa.

Etat nauczycieli i stan uczniów.

Etat nauczycieli składają: 1 dyrektor, 4 nauczycieli stałych, 1 suplent stanu duchownego, i 1 nauczyciel pomocny, razem 7 nauczycieli. Stan zaś uczniów był następujący:

Podział na klasy	Ilość uczniów			Podług narodowości			Podług wyznania			Stypendyści	Podlegli opłacie	Wolni od opłaty	Kwota stypendyalna
	publiczni	prywatni	Razem	Polacy	Rusini	Wszyscy inni	rzymsko-katolic.	grecko-katolic.	Żydzi				
I.	60	2	62	48	12	2	45	17	—	1	25	37	150
II.	52	1	53	42	10	1	42	10	1	1	25	28	150
III.	37	2	39	33	5	1	33	6	—	2	16	23	100
IV.	20	—	20	17	2	1	18	2	—	2	6	14	250
Razem . . .	169	5	174	140	29	5	138	35	1	6	72	102	650

S z c z e g ó ł y.

To Gimnazjum stoi dopiero od roku samo o sobie, przedtem składało przyboczne do drugiego wyższego we Lwowie. Jest publiczne i utrzymuje etat swój z funduszów skarbu publicznego, a gmina miasta Lwowa daje mu bezpłatnie lokalności w swoim gmachu miejskim.

Z opłaty szkolnej wpłynęło w r. 1857/8 1,266 złr. m. k., a z taksy wstępnej 300 złr. 40 kr. m. k.

Wykład nauk w tem gimnazjum idzie po polsku całkiem, tylko w III. i IV. klasie wykłada się geografia i historia w języku niemieckim.

Zbiory i porządki tego gimnazjum są dopiero w zawiązku; w tym pierwszym roku bytu swego posiadał: a) bibliotekę z 341

tomów; b) do nauk geograficznych miał 1 glob i 1 atlas; c) do historii naturalnej dwa atlanty naturalno-histeryczne, gabinecik naturalny zawierający 200 egzemplarzy minerałów, 20 sztuk wypchanych ptaków i mały zbiorek chrząszczów i motylów.

4. Tarnopolskie wyższe gimnazjum.

Etat nauczycieli i stan uczniów.

Etat nauczycieli składali w tym roku: 1 prowizoryczny dyrektor, 8 nauczycieli stałych, między nimi jeden stanu duchownego, 6 suplentów, między nimi dwóch stanu duchownego i 3 nauczycieli pomocniczych, razem 18 nauczycieli. Stan zaś uczniów był następujący:

Podział na klasy	Ilość uczniów			Co do narodowości			Co do wyznania			Stypendyści	Podlegli opłaceniu	Wolni od opłacenia	Kwota stypendyalna
	publiczni	prywatni	Razem	Polacy	Rusini	Wszyscy inni	rzymsko-katolic.	grecko-katolic.	Żydzi				
I.	79	—	79	32	28	19	38	28	13	—	56	23	1,640
II.	65	1	66	36	18	12	37	18	11	—	51	15	
III.	41	—	41	17	15	9	17	15	9	—	26	15	
IV.	36	—	36	13	15	8	14	15	7	1	21	15	
V.	36	—	36	15	12	9	15	12	9	1	24	12	
VI.	32	—	32	9	16	7	13	16	3	2	19	13	
VII.	15	—	15	5	6	4	5	6	4	5	8	7	
VIII.	36	—	36	14	16	6	14	16	6	5	27	9	
Razem . . .	340	1	341	141	126	74	153	126	62	13	232	109	

S z c z e g ó ł y.

Gimnazjum tarnopolskie utrzymuje Rząd z funduszów szkolnych.

Opłaty szkolne wynoszą w tym roku 2,064 złr. m. k., a z taks wstępnych wpłynęło 168 złr. m. k.

Z końcem roku zapisało się na egzamin dojrzałości 24 uczniów, lecz jeden z nich odstąpił od usnego egzaminu. Z pozostałych zdało egzamin 2 z wyszczególnieniem, 17 z postępem, zaś 3 reprobowano na pół roku, a jednego na rok cały.

Wykład nauk w tem gimnazjum idzie w języku niemieckim, ale danym jest osobno język polski i halicko-ruski, obowiązujący każdego ucznia według jego narodowości, albo wyraźnem oświadczeniu ich rodziców.

Oprócz tych obowiązkowych przedmiotów uczyło się z ochoty 54 uczniów kaligrafii, 10 rysunków a 34 śpiewu.

Zbiory i porządki tego Zakładu stanowiły w tym roku: a) biblioteka z 1,970 tomów i 308 zeszytów; b) gabinet fizykalno-chemiczny o 190 aparatach; c) do nauk w historii naturalnej 15 dzieł z obrazami, 13 sztuk zwierząt sących i 116 ptaków wypchanych, 1,260 gatunków roślin, 242 minerałów a 12 krzysztalów w modelach; d) do nauk geograficznych 106 map ściennych, 24 atlantów i 2 globy; e) do nauk matematycznych 22 figur stereometrycznych.

Przybyło w tym roku tylko do biblioteki, a to 150 tomów książek i 33 zeszytów.

5. Samborskie wyższe gimnazjum.

Etat nauczycieli i stan uczniów.

Etat nauczycieli w samborskim gimnazjum składali: 1 dyrektor ksiądz, 5 stałych nauczycieli, między nimi dwóch księży, 7 uc-

plentów, między nimi dwóch duchownych i 2 nauczycieli pomocnych; z których jeden także był stanu duchownego; razem 15 nauczycieli. Stan zaś uczniów był następujący.

Podział na klasy	Ilość uczniów			Podług narodowości			Podług wyznania				Stypendyści	Podlegli opłacie	Wolni od opłaty	Kwota stypendyal.
	publiczni	prywatni	Razem	Polacy	Rusini	Wszyscy inni	rzymsko-katolic.	grecko-katolic.	Ewangelicy	Zydzi				
I.	78	2	80	25	44	11	35	44	—	1	1	59	22	260
II.	59	1	60	14	40	6	19	40	—	1	2	28	32	250
III.	54	3	57	21	32	4	25	32	—	—	—	25	31	—
IV.	35	—	35	15	12	8	23	12	—	—	4	20	15	510
V.	32	—	32	8	21	3	9	21	1	1	3	14	18	400
VI.	27	2	29	5	22	2	7	22	—	—	1	15	14	100
VII.	21	—	21	4	17	—	4	17	—	—	6	12	10	720
VIII.	19	—	19	5	14	—	5	14	—	—	4	11	8	460
Razem . . .	325	8	333	97	202	34	127	202	1	3	21	184	150	2,640

S z c z e g ó ł y.

Utrzymanie gimnazjum tego idzie co do etatu nauczycieli z funduszu szkolnego w skarbie państwa, ale miasto Sambor dodaje 1,000 złr. m. k. rocznie na opłatę nauczycieli, oprócz tego obowiązało się utrzymywać i opalać gmach gimnazjalny, nadto sprawić i utrzymywać gabinet naturalno-fizyczny.

Z opłaty szkolnej wpłynęło 1,560 złr., a z taks wstępnych 158 złr. m. k. Na egzamin dojrzałości zapisało się z końcem roku 19 uczniów publicznych, a 1 eksternista, lecz ten sam nim przyszło do egzaminu odstąpił. Tamci zaś wszyscy obstali szczęśliwie, dwóch nawet zwyszczególnieniem.

Nauki traktowane były w języku niemieckim, ale języka polskiego albo halicko-ruskiego musiał się każdy uczyć według swej narodowości, albo woli rodziców, którzy za ucznia sami oznaczyli.

Oprócz tego uczyło się z własnej ochoty 132 uczniów kaligrafii, 12 rysunków, a 72 pobierało naukę śpiewu.

Zbiory i porządki tego gimnazjum zawierały w tym roku: a) bibliotekę z 1,074 tomów złożoną i 500 zeszytów; b) gabinet fizykalno-chemiczny o 108 aparatach; c) do nauk historii naturalnej: 79 dzieł z obrazami, 24 sztuk wypchanych zwierząt, 80 gniazd ptaszek, 500 sztuk owadów, 450 gatunków roślin, 369 minerałów i 54 krystalów w modelach; d) do nauk geograficznych: 45 map ściennych, 8 atlantów, i 2 globy; e) do nauk matematycznych; 24 figur stereometrycznych, nakoniec f) do nauki śpiewu 5 ksiąg z notami.

Przybyło w tym roku do biblioteki 154 tomów i 129 zeszytów, do nauk historii naturalnej 1 dzieło z obrazami i 500 sztuk owadów, a do nauk geograficznych 7 map ściennych. (C. d. n.)

Trzeboszowica czyli: Zarczycka Wola. R. 1578, 1585, 1605 i 1635.

Z ksiąg grodzkich przemyskich wypis zawierający przywileje Króla Stefana na założenie wsi, tudzież potwierdzenia tego przywileju od Zygmunta III. i Władysława IV. uzyskane.

(Dalszy ciąg. Obacz Nr. 18 i 19 Dodatku tygodniowego.)

Quae quid(em) villa sic denominata a praefato sculteto in sexdecim laneis citra vel ultra locari debet, incipien(do) ab ostio praefati torren(tis) Trzeboswicza in fluuium ampliorem Trzeboszow inciden(tis), limitibus ex vna parte consignata terminum suum claudens ad limites villae Lentownia G(e)o(er)osi Adaucti Kormanicki Castellani Czechouien(sis) sulcos, purro et laneos per torrentem Kolaczy na dictum versus pagum Szarzyna ad praefatam praefecturam Lezaiscen(sem) pertinen(tem), et ad fundum et terminos fluuii villae Lentownia dict(ae) protensos ducens ex altera parte; ultra vero torrentem Trzeboswicza horti et prata in spatio trium iugerum locari debebunt, vbi et pascua pro incolarum peccoribus pascen(dis) versus villam Gorno Nobilis Petri Vliński et fluuium Treboszno instituentur. Item ecclesiam ritus romani in eadem villa habere debet, ad quam per eundem scultetum vnus laneus agri applican(dus) erit pro victu sacerdotis, qui etiam decimas et caeteros solitos redditus more aliorum sacerdotum in villis Nostris existen(tium) annuatim percipiet. Item pro praedio scultetiae quae ibidem locabitur, laneos quatuor praefatus Petrus Zarczycki conuertet, in quibus etiam seu in portione eorum suos colonos pro suo arbitrio locabit. Hortulanos vero in illo loco paulo angustiori versus villam Lethownia pro vsu scultetiae locabit, vel in extremitatibus eius villae, vbi emethon(m) agri emensurari non possint. Tabernam quoque vnam praefatus scultetus extruet pro suae scultetiae commodo, ad quam medium laneum agri conuertet. Molendinum etiam vnum idem Nobilis Petrus Zarczycki scultetus, et piscinas duas maiores pro scultetiae vsu in praefato riuulo Trzeboszewicza cum duobus rothlis aedificabit, in quo omnes incolae villae eiusdem puta emethones, hortulani, tabernator, inquilini et id genus hominum et nullibi alibi frumenta omnis grani molere debebunt, ad quod etiam vnam quartam lanei agri applicabit, praeter quod molendinum et tabernam nulla alia postea in eadem villa extrui debet.

Ma zaś założona być przeszeń ta wieś na mniej-więcej szesnastu łanach tak, iż począwszy od uścia wspomnionego potoku Trzeboswicy do większej rzeki Trzeboszow wpadającego, granicami z jednej strony oznaczona kończyć się będzie u odoranych miedz wsi Łętowni (dziedzicznej) Rodowitego Adaukta Kormanickiego Kasztelana czechowskiego, a dalej łany jej przez potok Kolaczy na zwany ku wsi Szarzynie do zarządu leżajskiego należącej aż po pola i miedze wsi Łętowni ciągnąc się będą z drugiej strony; za potokiem Trzeboswicą zaś ogrody i łąki w rozległości trzech staj wydzielone być mają, gdzie także mieszkańcom pastwiska dla bydła wydzielone zostaną od wsi Gorno Szlachetnego Piotra Ulińskiego i od rzeki Trzeboszno. Ma także w tej wsi być kościół obrządku rzymskiego, a Soltys przylączny do niego łan roli na utrzymanie księdza, który dziesięcinę i inne przychody zwyczajne tak samo pobierać będzie, jako drudzy duchowni po wsiach Naszych ustanowieni pobierają. Na folwarku soltysi tamże założyc się mający, obróci wspomniony Piotr Zarczycki cztery łany, i osadzi na nich albo na onych części rolników swoich ilu zechce; zagrodników zaś na owem nieco ciasniejszym miejscu od Łętowni albo na kończynach wsi, gdzieby role kmiecie wymierzane być nie mogły, ku pożytkowi soltystwa usadowi. Również dla pożytku soltystwa przerzeszony Soltys karcznię, do której pół łan przylączny przyszedli. Założy także Szlachetny Piotr Zarczycki przytek soltystwa na rzeczce Trzeboszewicy dwie karczawki i młyn o dwóch kołach, w którym wszyscy tejże wsi mieszkańcy, to jest: kmiecie, zagrodniki, karczmarz, komorniki i równego stanu ludzie wszelkie zboże i ziarno mleć będą obowiązani, a nigdzie indziej. Krom tego młyna, do którego ćwierć roli przyszedli i przerzeszonej karczmy, innych potem stawiać we wsi nie będzie wolno. (C. d. n.)